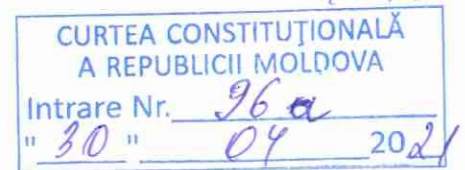

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Curtea Constituțională a Republicii Moldova,
mun. Chișinău, str. Al. Lăpușeanu, 28,

SESIZARE

cu privire la interpretarea art. 116 alin. (2) din Constituție și controlul de constituționalitate a alin. (1) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului

(referitoare la discreția Consiliului Superior al Magistraturii în ceea ce privește reconfirmarea în funcție a judecătorilor)

I. AUTORII SESIZĂRII

Sergiu Litvinenco – deputat în Parlamentul Republicii Moldova, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105.

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare se referă la caracterul neclar al art. 116 alin. (2) din Constituție referitoare la discreția Consiliului Superior al Magistraturii în ceea ce privește reconfirmarea în funcție a judecătorilor după primii cinci ani de mandat.

Legislația națională nu detaliază acest aspect. Unica prevedere care se referă la această problemă este alin. (1) al art. 11 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, care prevede următoarele: „După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii sînt numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 de ani”. Astfel, legea nu specifică criterii clare și procedura conform căreia CSM urmează să ia decizia dacă propune sau nu judecătorul pentru numirea în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 de ani.

Din această cauză, solicit Curții Constituționale să interpreteze prevederile art. 116 alin. (2) din Constituție și să explice criteriile și procedura conform căreia CSM

urmează să ia decizia dacă propune sau nu judecătorul pentru numirea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani.

De asemenea, solicit să fie declarat neconstituțional alin. (1) al art.11 din Legea nr. 544/1995 în măsura în care se interpretează în sensul oferirii unei discreții nelimitate Consiliului Superior al Magistraturii de a accepta sau a refuza propunerea unui judecător pentru reconfirmarea în funcție după primii cinci ani de mandat.

În esență, sesizarea se referă la reconfirmarea în funcție a judecătorilor după primii cinci ani de mandat, instituție care se propune a fi exclusă din Constituție. Totuși, inițiativa de modificare a Constituției înregistrată acum în Parlament nu lipsește de actualitate această sesizare. Or, chiar dacă modificarea va fi realizată, ea nu va avea efect retroactiv asupra persoanelor respinse deja de către CSM.

III. JURISPRUDENȚA RELEVANTĂ A CURȚII CONSTITUȚIONALE

Interpretarea solicitată a Constituției precum și verificarea constituționalității prevederilor în cauză, sub aspectul invocat, nu a fost examinată până acum de către Curtea Constituțională. Curtea Constituțională a interpretat art. 116 alin.(1) și (4), însă nu și alin. (2).

În jurisprudența sa anterioară, Curtea a subliniat importanța principiului constituțional al independenței autorității judecătorești. În Hotărârea nr.25/2014, Curtea Constituțională a subliniat că independența judecătorilor comportă două aspecte: independența funcțională și independența personală. Printre criteriile pentru aprecierea independenței personale se numără inamovibilitatea (para. 87-89).

În Hotărârea nr. 2/2016, Curtea Constituțională a reținut că „97. [...] În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. Având rolul de a soluționa litigiile în mod obiectiv, conform legii, și fiind o putere prin ei înșiși, judecătorii nu pot primi ordine, instrucțiuni sau sugestii de nici un fel cu privire la activitatea lor judiciară, nici din interiorul, nici din afara sistemului judiciar. [...] Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judecătorești, trebuie să-și poată exercita funcția sa în deplină independență în raport cu toate constrângerile/forțele de natură socială, economică și politică și chiar în raport cu alți judecători și în raport cu administrația judecătorească.”

Prin Hotărârea nr. 9/2003, Curtea Constituțională s-a expus asupra constituționalității prevederilor art.11 alin.(3) și (4) din Legea cu privire la statutul judecătorului și art.19 alin.(4) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. Hotărârea în cauză vizează însă posibilitatea Președintelui sau, după caz, a Parlamentului de a respinge candidaturile propuse de CSM pentru numirea în funcție de judecător. Totuși, această hotărâre nu se referă la modul cum CSM decide asupra acestei propuneri. Prin Hotărârea nr. 23/2011, Curtea a interpretat art. 116 alin. (4) din Constituție pronunțându-se asupra întinderii competenței Parlamentului în procesul de numire a judecătorilor, președintelui și vicepreședinților Curții Supreme de Justiție. Curtea a notat că CSM, în calitate de garant al independenței judecătorilor, are competența exclusivă de a propune candidații pentru funcția de judecător, vicepreședinte sau președinte al CSJ. Nici în această hotărâre, Curtea

Constituțională nu a examinat modul în care CSM trebuie să decidă asupra acestei propuneri.

IV. EXPUNEREA ARGUMENTELOR PRIVIND TEMEINICIA SESIZĂRII

Atât Curtea Constituțională prin hotărârile sale, cât și organele internaționale prin actele adoptate au constatat că independența judecătorului este o valoare inerentă unei societăți democratice.

Independența judecătorilor, ca și necesitatea asigurării garanțiilor trebuie să fie clare și previzibile. Art. 116 alin. (2) din Constituție stabilește că *„Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.”*

Numirea inițială a judecătorilor pe un termen de 5 ani a fost criticată de către organisme internaționale întrucît reduce independența judecătorilor. Astfel, principiile de bază privind Independența Justiției statuează că *„Judecătorii, indiferent că sunt numiți sau aleși, trebuie să aibă mandatul garantat pînă la o vîrstă obligatorie de pensionare sau pînă la expirarea mandatului lor, în cazul în care există o astfel de durată”* (principiul nr. 12). Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei de asemenea a subliniat că *„Siguranța mandatului și inamovibilitatea sunt elemente cheie ale independenței judecătorilor. În consecință, judecătorii ar trebui să aibă garantat mandatul pînă la o vîrstă obligatorie de pensionare, unde aceasta există.”* (CM/Rec(2010)12, para. 49). Comisia de la Veneția a recomandat repetat Republicii Moldova de a modifica Constituția în vederea excluderii termenului inițial de 5 ani de numire a judecătorului. Cu toate că toți actorii implicați în reforma justiției recunosc că pledează pentru această modificare, Constituția încă nu a fost modificată.

Potrivit recomandărilor expuse în cadrul Studiului *„Reformarea sistemului judiciar din Republica Moldova: perspective și provocări”*, publicat de Comisia Internațională a Juriștilor în anul 2019, s-au subliniat următoarele: *„Deși actualmente Colegiul de evaluare și CSM oferă unele garanții împotriva interferențelor executivului în timpul perioadei de probă, insecuritatea unui judecător în timpul primilor ani de formare de experiență profesională nu este în stare să conducă la exercitarea independentă a puterii judecătorești. Calitatea muncii nou-numiților judecători poate fi cel mai bine asigurată printr-un sistem de evaluare și disciplinare, fără a fi necesară o perioadă de probă”. Raportorul special al ONU privind independența judecătorilor și avocaților de asemenea a constatat că „cerința privind reconfirmarea numirii după o perioadă de probă este contrară principiului independenței judecătorilor”* (Raportul pentru anul 2019, para 56).

Având în vedere că reconfirmarea în funcție a judecătorului reduce din independența acestuia, pînă la modificarea Constituției procedura dată trebuie să fie reglementată foarte clar. Or, la moment, modul de luare a deciziei de către CSM

vizând propunerea sau respingerea numirii judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă nu este reglementată în general.

După cum rezultă din norma constituțională, mandatul judecătorului din Republica Moldova este fragmentat în 2 părți: se propune pe un termen de 5 ani; după 5 ani și până la atingerea plafonului de 65 de ani. Legea statuează destul de detaliat regulile privind propunerea judecătorilor pentru numirea inițială în funcție. Totuși, legea nu stabilește procedura și condițiile în care judecătorii sunt propuși de către CSM pentru numire până la atingerea plafonului de vârstă, precum și circumstanțele în care CSM poate refuza propunerea unui judecător pentru numire până la plafonul de vârstă.

Judecătorul care a ajuns la termenul de 5 ani de zile de activitate urmează a fi propus până la plafon prin aplicarea art. 24 alin. (1) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, potrivit căruia „*Consiliul Superior al Magistraturii adoptă hotărâri cu votul deschis al majorității membrilor săi*”. Membrii CSM nu pot fi obligați individual să voteze sau nu pentru numirea judecătorului până la atingerea plafonului de 65 de ani. În lipsa unor criterii clare și a unei proceduri previzibile, numirea acestuia depinde doar de discreția membrilor CSM. O asemenea situație de fapt lasă cariera unui judecător la discreția nelimitată a CSM, ceea ce afectează crucial independența judecătorilor în raport cu CSM. Și aceasta se pare că nu poate fi justificată rațional.

Consider că CSM trebuie să aibă o discreție în ceea ce privește efectuarea propunerii de reconfirmare în funcție a judecătorilor. Totuși, această discreție nu poate fi nelimitată. Din punctul meu de vedere, CSM trebuie să ia decizia cu privire la propunerea sau respingerea numirii unui judecător pentru numirea în funcție până la plafonul de vârstă pe baza următoarelor condiții exemplificative:

- a) Decizia trebuie precedată de evaluarea performanțelor judecătorului.
- b) Decizia nu se poate baza pe informații care nu au fost comunicate judecătorului.
- c) Orice eventuale abateri ale judecătorului trebuie verificate preliminar, cu oferirea posibilității pentru judecător de a prezenta poziția sa.
- d) CSM nu poate prezuma ca fiind întemeiate procedurile disciplinare împotriva judecătorului care încă nu s-au finalizat cu o hotărâre a Colegiului disciplinar al judecătorilor.
- e) Decizia CSM va fi luată doar după prezentarea poziției judecătorului în ședința CSM.
- f) Hotărârea CSM trebuie să fie motivată convingător. Modul de distribuire a votului membrilor CSM nu reprezintă o motivare convingătoare.

Având în vedere că niciunul din aspectele de mai sus nu sunt reglementate clar în lege, rezultă că art. 11 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului nu este clar și previzibil, contravenind astfel art.23 din Constituție așa cum acesta a fost interpretat în jurisprudența Curții Constituționale.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Pentru motivele arătate și în temeiul art. 135 alin. (1) din Constituție, a art. 4 al Legii cu privire la Curtea Constituțională și Codului jurisdicției constituționale, solicit:

1) Interpretarea art. 116 alin. (2) din Constituție în vederea clarificării modului în care CSM poate refuza să propună Președintelui țării un judecător pentru a fi numit până la atingerea plafonului de vârstă.

2) Declararea neconstituționalității art. 11 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului în măsura în care se interpretează în sensul oferirii unei discreții nelimitate Consiliului Superior al Magistraturii de a accepta sau a refuza propunerea unui judecător pentru reconfirmarea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă fără a ține cont de evaluarea performanțelor judecătorilor, în baza unor informații care nu au fost verificate preliminar sau fără a oferi posibilitatea judecătorului de a prezenta opinia sa cu privire la acestea, inclusiv pentru simplul motiv că nu a acumulat numărul suficient de voturi al membrilor CSM.

Cu înaltă considerație față de Înalta Curte,

Litvinenco Sergiu
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova